

Vad betyder FN:s resolution 1325?

En i raden av säkerhetsrådets alla resolutioner som dammar i FNs arkiv, glömt och aldrig efterlevt? Eller fyra magiska siffror som löser världens största problem?

- Ett viktigt men underutnyttjat legalt instrument i kampen för verklig fred, tror Lotta Hedström styrelseledamot i Svenska Afghanistankommittén.

Text & bild: Lotta Hedström

Lotta Hedström sitter i SAKs styrelse.

FÖR TIO ÅR SEDAN landade insikten i säkerhetsrådet: vad fredsprocesserna världen runt saknar är kvinnligt deltagande och kvinnliga värden. Krig och konflikter har i årtusenden skapats av män och drivits av män i uniform och med makt att kommendera. Någon måste tillföra det perspektiv som makt-havarna och militärerna ofta saknar. Ett viktigt dokument på väg mot insikt var bland annat Elisabeth Rehns uppmärksammade rapport 2002 som hon skrev tillsammans med nuvarande presidenten i Liberia, Ellen Johnson Sirleaf: Women-War - Peace, Impact of Armed Conflict on Women and the Role of Women in Peace-building .

DEN BELYSTA BÅDE KVINNOR SOM OFFER och kvinnor som resurser. Framför allt stod det klart att det är resursslöseri att utesluta kvinnor eftersom det innebär en förlust av perspektiv och idéer som kan föra fredsarbetet framåt. Kopplingen mellan kvinnoförtryck och våldskulturer blev uppenbar och den resolution som skrevs, 1325, innebär både att kvinnors roll i fredsprocessen stärks, men också deras behov under konflikter uppmärksammas. Krig och konflikter drabbar numera i hög grad civilsamhället och särskilt hårt kvinnor, barn och äldre. Dessutom tenderar konfliktsituationen i sig att förstärka stereotypa könsroller. Trots att kvinnor ofta får ta över huvudansvaret för familjehushållet för att lösgöra män för strid, blir de extra utsatta. Detta innebär exempelvis att kvinnorna på landet ensam får kämpa för att få tillgång till resurser som ofta är svårtillgängliga medan de i städerna kanske tvingas till prostitution.

KOFI ANNAN SA: ”Endast om kvinnor spelar en full och likvärdig roll kan vi bygga grundvalarna för en hållbar fred – för utveckling, gott ledarskap i samhället, mänskliga rättigheter och rättvisa”

TANKEN MED 1325 är att medlemsstaterna i FN skall säkra och öka kvinnors representation på alla nivåer i institutioner och mekanismer som förebygger, hanterar och löser konflikter. Man skall bidra med ett register för kandidater till FN delegationer och rådgivare. Man skall öka sina utbildningsinsatser om jämställdhetsfrågor i sina FN relaterade organ och i fredsavtal särskilt se till kvinnors och flickors behov efter konflikten. Vidare skall varje land skapa en egen konkret handlingsplan, som gör verklighet av resolutionens intentioner. Sverige skrev sin så sent som 2006, alltså hela sex år efter att resolution 1325 kom till, och har också bara fått sällskap av femton andra länder i världen. Afghanistan har ännu inte utarbetat sin. En första stötesten är naturligtvis graden av intresse för och kunskap om genusperspektivet överhuvudtaget. Här vet vi att Afghanistan kanske är ett av de länder i världen som har längst väg att gå.

EU-PARLAMENTET har gjort en liknande resolution som 1325. Där betonas att 1325 skall vara en del av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik och hur viktig dialogen med kvinnliga frivilligorganisationer och nätverk är. Man vill se jämställdhet på varje beslutsfattande nivå, könsspecifik statistik, försvar för kvinnors och barn rättigheter och genderutbildning för EUs utsända personal. OSSE har en liknande plan.

NÄRA BESLÄKTAD MED 1325 är även Resolution 1820, som 2008 antogs av säkerhetsrådet. Den fokuserar på användningen av sexualiserat våld som ett medel under konflikter och förstärker därmed en av aspekterna i resolution 1325. Våldtäkt kan vara en krigshandling och ett brott mot mänskligheten. Resolution 1820 markerar att säkerhetsrådet kan sätta in riktade sanktioner då systematiska våldtäkter begås i en inomstatlig eller internationell konflikt. Den kräver också att FN:s generalsekreterare ska lämna in en utförlig rapport som redogör för utbredningen av sexuellt våld i konflikthärdar världen över.

ALLA SOM BERÖRS AV ETT KRIG borde rimligen ha en given roll i fredsprocesserna – att detta inte är fallet är inte minst uppenbart och tydligt i Afghanistan. Även när det så kallade internationella samfundet samlades i Bonn i början av året för att omförhandla sitt engagemang i Afghanistan visade pressbilderna en stor samling herrar i mörk kostym och en liten kvinnlig prick nere i ena hörnet – Hillary Clinton.

EN AMERIKANSK DEBATTÖR, Malcolm Potts, uttrycker saken drastiskt när han säger att Afghanistan helt kommer att bli en så kallad 'failed state' om de afghanska kvinnorna förblir i slaveri i det national-patriarkla samhället. Han ser att det är två krig

Foto: Börje Almqvist

Det är viktigt att de afghanska kvinnorna tar del i uppbyggnaden av landet, skriver **Lotta Hedström**.

som pågår i Afghanistan: ett för att beseгра talibanerna, samt ett för att frigöra kvinnorna. Det senare har knappast ens börjat. Om det förra vinnas medan det senare förloras, skriver han, kommer återigen en era av våld och misär och återgång till extremism.

JAG MENAR AVSLUTNINGSVIS att allt det vi så väl känner till om kvinnans villkor i Afghanistan; inläsning i hemmet, förbudet att röra sig utan manlig eskort, våld i äktenskapet, legaliseringen av äktenskaplig våldtäkt, äldre mäns giftermål med flickor och så vidare inte är en separat eller unik afghansk företeelse. Vi har dels inte vant oss ännu vid att sätta det i samband med landets våldskultur som sådan, men inte heller med att identifiera liknande strukturer i resten av världen. De ger totalt sett en stor oförmåga överallt att se kvinnors perspektiv och att uppvärdera förhållningssätt av fredlig konfliktlösning som ofta kvinnor kan bidra med. Det perspektiv som resolution 1325 ger behövs överallt!

SAK BÖR TRYCKA PÅ för en afghansk handlingsplan och det rimmar väl med den jämställdhets- och mänskliga rättighetspolicy som riksårsmötet har på sitt bord.